

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

ГЕОБОТАНІКА: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальний посібник

**Київ
Видавництво Ліра-К
2018**

УДК 581.9:001.8
Г35

Рецензенти:

доктор біологічних наук, професор **М. М. Федорончук**,
доктор біологічних наук, професор **Я. І. Мовчан**,
доктор біологічних наук, професор **О. В. Колесніченко**

*Рекомендовано Вченою радою
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 3 від 25 жовтня 2017 р.)*

**Г35 Геоботаніка: методичні аспекти досліджень.
Навчальний посібник / [Б. Є. Якубенко, С. Ю. Попович,
П. М. Устименко, Д. В. Дубина, А. М. Чурілов]. – К.: Ліра К,
2018. – 316 с.**

ISBN 978-617-7507-90-0

У навчальному посібнику описано основні формації рослинності України, на прикладі Лісостепу наведено класифікаційні схеми рослинності. З позицій комплексності викладено основні та споріднені описові геоботанічні методи, підходи, прийоми та інструментарій дослідження рослинності України на засадах домінантної класифікації. Окремим розділом наведено методичні критерії досліджень. Текст підкріплено ілюстраціями.

Розраховано на викладачів, аспірантів і студентів класичних природничих та аграрних вищих навчальних закладів, молодих учених, усіх інших, хто цікавиться проблемами геоботаніки.

The textbook describes the main formations of vegetation in Ukraine, the classification schemes of plants are presented on the example of the forest-steppe. From the standpoint of complexity the main and related descriptive geobotanical methods, approaches, techniques of research of Ukrainian vegetation are described on the basis of the dominant classification. One part of the textbook presents the methodology of research criteria. The text is supported by illustrations.

This book intend for teachers, post-graduate students and students of environmental and agricultural higher educational institutions, young scientists and others who are interested in geobotany problems.

ISBN 978-617-7507-90-0

© Колектив авторів, 2018

© Видавництво Ліра-К, 2018

ЗМІСТ

Список умовних скорочень.....	5
Передмова	6
Розділ 1. Основні типи рослинності України та особливості підходів до їхнього вивчення.....	9
1.1. Лісова рослинність України	9
1.1.1. Загальна характеристика лісової рослинності України	9
1.1.2. Широколистяні ліси	12
1.1.2.1. Дубові ліси або дїброви.....	20
1.1.2.2. Букові ліси або бучини.....	28
1.1.2.3. Вільхові ліси або вільшняки	33
1.1.3. Дрібнолистяні ліси.....	39
1.1.3.1. Березові ліси або березняки.....	40
1.1.4. Хвойні ліси.....	41
1.1.4.1. Соснові ліси або сосняки	41
1.1.4.2. Ялинові ліси або ялинники	46
1.1.5. Методологічні засади вивчення синтаксономічної різноманітності.....	50
1.1.5.1. Метод інвентаризації.....	50
1.1.5.2. Метод синфітосозологічної оцінки фітоценофонду.....	51
1.1.5.3. Методологія синфітосозологічної класифікації.....	56
1.1.5.4. Синфітосозологічна класифікація лісової рослинності Лісостепу України (фрагмент).....	
1.2. Методичні засоби дослідження лісової рослинності та особливості її опису.....	68
1.2.1. Загальна схема проведення досліджень	68
1.2.2. Стандартний набір приладів та обладнання для досліджень	71
1.2.3. Фіксація первинної інформації про лісовий фітоценоз: бланк геоботанічного опису угруповання лісової рослинності.....	72
1.2.4. Методичні прийоми синфітосозологічних досліджень лісової рослинності.....	93

1.3. Лучна рослинність та її опис	108
1.3.1. Характеристика лучної рослинності.....	108
1.4. Методичні прийоми опису лучної рослинності.....	129
1.5. Степова рослинність та її опис.....	144
1.5.1. Характеристика степової рослинності.....	144
1.5.2. Методичні прийоми опису степової рослинності	156
1.6. Болотна рослинність та її опис.....	161
1.6.1. Характеристика болотної рослинності	161
1.6.2. Методичні прийоми опису болотної рослинності.....	174
1.7. Вища водна рослинність.....	183
1.7.1. Характеристика вищої водної рослинності.....	183
1.7.2. Методичні прийоми опису водної та прибережної рослинності.....	215
1.8. Псамофітна рослинність та її опис.....	232
1.8.1. Характеристика псамофітної рослинності	232
1.9. Польова рослинність та її опис	238
1.9.1. Характеристика польової рослинності	238
1.9.2. Методичні прийоми опису польової рослинності.....	246
1.10. Синантропна та інша антропічно порушена рослинність, їх опис	256
1.10.1. Характеристика синантропної рослинності.....	256
1.10.2. Методичні прийоми опису синантропної рослинності.....	262
Розділ 2. Методи і критерії дослідження рослинності	270
2.1. Термінологічні і критеріальні аспекти дослідження рослинності.....	271
2.2. Методи дослідження рослинного покриву.....	293
Список використаних джерел.....	305
Післямова	315